

Innst. S. nr. 56

(2004-2005)

Innstilling til Stortinget fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen

St.prp. nr. 82 (2003-2004)

Innstilling fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen om samtykke til godkjenning av avgjerd i EØS-komiteen nr. 112/2004 om innlemming i EØS-avtala av direktiv 2002/73/EF om gjennomføring av prinsippet om lik handsaming av menn og kvinner når det gjeld tilgang til arbeid, yrkesutdanning og forfremjing, og når det gjeld arbeidsvilkår (direktivet om lik handsaming)

Til Stortinget

SAMMENDRAG

Ved avgjerd i EØS-komiteen nr. 112/2004 av 9. juli 2004 vart det vedteke å endre vedlegg XVIII til EØS-avtala om helse og tryggleik på arbeidsplassen, arbeidsrett og lik handsaming av kvinner og menn, til å omfatte europaparlaments- og rådsdirektiv 2002/73 EF om endring av rådsdirektiv 76/207/EØF om gjennomføring av prinsippet om lik handsaming av menn og kvinner når det gjeld tilgang til arbeid, yrkesutdanning og forfremjing, og når det gjeld arbeidsvilkår (direktivet om lik handsaming).

Avgjerda i EØS-komiteen vart teken med atterhald for samtykke frå Stortinget, ettersom gjennomføringa i norsk rett gjer det naudsynt med lovendring, jf. § 26 andre leddet i Grunnlova og artikkel 103 i EØS-avtala.

Føremålet med direktivet om lik handsaming er å styrkje likestillinga mellom kjønna. I direktivet er det fastsett at medlemsstatane aktivt skal ta omsyn til målet om likestilling ved utarbeidinga og gjennomføringa av lover og forskrifter. Det same gjeld i høve til politikkkutforming og verksemd innanfor verkeområdet til direktivet. Direktivet forbyr skilnadshandsaming på grunn av kjønn, og definerer direkte og indirekte skilnadshandsaming, trakassering og seksuell trakassering.

Medlemsstatane vert pålagde å sikre at alle som kjenner seg skadelidande i høve til føresegnene i direktivet, skal ha tilgang til rettargang og/eller forvaltingsmessige framgangsmåtar.

Statane må sikre ei faktisk og verknadsfull skadebot eller godtgjering for det tapet og den skaden som ein person er påført som følge av skilnadshandsaming. EF-domstolen har lagt til grunn at omsynet til ei effektiv gjennomføring av diskrimineringsforbodet krev eit objektivt skadebotansvar.

Fristen for gjennomføring av direktivet i nasjonal rett er 5. oktober 2005. Norsk rett er i hovudsak i samsvar med direktivet, men innlemminga i EØS-avtala krev likevel nokre endringar i likestillingslova.

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Eirin Faldet, Trond Giske og Torny Pedersen, fra Høyre, Afshan Rafiq, lederen Sonja Irene Sjøli og Olemic Thommessen, fra Fremskrittspartiet, Ulf Erik Knudsen og Karin S. Woldseth, fra Sosialistisk Venstreparti, Magnar Lund Berge og May Hansen, fra Kristelig Folkeparti, Dagrun Eriksen og Ola T. Lånke, og fra Senterpartiet, Eli Sollid Øveraas, vil understreke betydningen av å styrke likestillingen mellom kvinner og menn. Trakassering på grunnlag av kjønn og seksuell trakassering strider mot prinsippet om likebehandling av kvinner og menn. Det er derfor hensiktsmessig å definere disse begrepene og forby slike former for forskjellsbehandling. I den sammenheng bør arbeidsgivere og ansvarlige for yrkesutdanning oppmuntres til å treffe tiltak for å bekjempe alle former for forskjellsbehandling på grunnlag av kjønn, og særlig til å treffe tiltak for å forebygge trakassering og seksuell trakassering på arbeidsplassen.

Komiteen viser til at direktivet fastslår at medlemsstatene aktivt skal ta hensyn til målet om likestilling ved utarbeidelse og gjennomføring av lover og forskrifter. Komiteen er tilfreds med at direktivet klarlegger den retten kvinner og menn har til å gjeninntrre i samme eller en likeverdig stilling etter fødselspermisjon. Ved gjeninntreden skal arbeidstakeren ha minst like gunstige arbeidsvilkår som han/hun hadde før permisjonen. Arbeidstakeren har også rett til å dra nytte av enhver bedring i arbeidsvilkår som han/hun ville hatt rett til om vedkommende hadde vært i arbeid i tiden da fødselspermisjonen ble tatt ut.

Komiteen har merket seg at direktivet krever at reglene om delt bevisbyrde og objektivt erstatningsansvar i likestillingsloven §§ 16 og 17 også skal komme til anvendelse i saker om seksuell trakassering. Unntaket i likestillingsloven i § 8 femte ledd for denne type saker må derfor oppheves. Komiteen har videre merket seg at det vil bli nødvendig å endre definisjonen av trakassering i likestillingsloven, slik at den også omfatter trakassering på grunnlag av kjønn.

Komiteen viser til at for å unngå at arbeidstakere vegrer seg mot å forfølge saker om likestilling, er det viktig å verne arbeidstakeren mot gjengjeldelse fra arbeidsgiver. Komiteen vil understreke at direktivet krever at et generelt forbud mot gjengjeldelse tas inn i likestillingsloven. Dette vil kunne hindre at arbeidsgiver benytter usaklige oppsigelser og trakassering som gjengjeldelse for engasjement i likestillingssaker. Komiteen mener dessuten at det er viktig å innta et forbud mot gjengjeldelse i den nye arbeidslivsloven.

Komiteen ser positivt på at likestillingsloven også skal utvides til å omfatte ikke bare seksuell trakassering, men også trakassering på grunn av at man tilhører et spesielt kjønn. Dette vil gi åpning for at folk kan anmelde tilfeller hvor de blir trakassert med bakgrunn i sitt kjønn, selv om trakasseringen ikke er av seksuell art.

Komiteen vil understreke at personer som er blitt utsatt for forskjellsbehandling på grunnlag av kjønn, bør ha tilstrekkelig rettslig vern. For å sikre et mer virkningsfullt rettslig vern bør foreninger, organisasjoner og andre rettssubjekter også gis myndighet til å engasjere seg i en sak, enten på vegne av den skadelidte eller til støtte for vedkommende. At bevisbyrden delvis legges til arbeidsgiver, som det er tilfelle med i forskjellsbehandlingssakene ellers, vil styrke arbeidstakerens vern mot trakassering. Den som har blitt utsatt for trakassering slipper selv å bære hele bevisbyrden.

Komiteen mener at dersom prinsippet om likebehandling skal fungere i praksis, må erstatningen som tilkjennes den forskjellsbehandlede arbeidstakeren være tilstrekkelig i forhold til den skade som er lidt.

Komiteen mener at det bør fastsettes sanksjoner som er virkningsfulle, og at disse står i forhold til overtreddelsen og virker avskrekkende ved brudd på prinsippet om likebehandling.

UTENRIKSKOMITEENS MERKNADER

Utenrikskomiteen har blitt forelagt utkast til innstilling og har i henhold til brev av 24. november 2004 ikke merknader.

KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har ellers ingen merknader, viser til proposisjonen og rår Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

Stortinget gjev samtykke til at Noreg tar del i avgjerd i EØS-komiteen nr. 112/2004 om innlemming i EØS-avtala av direktiv 2002/73/EF om gjennomføring av prinsippet om lik handsaming av menn og kvinner når det gjeld tilgang til arbeid, yrkesutdanning og forfremjing, og når det gjeld arbeidsvilkår (direktivet om lik handsaming).

Oslo, i familie-, kultur- og administrasjonskomiteen, den 25. november 2004

Sonja Irene Sjøli
leder

Dagrun Eriksen
ordfører